

**Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки
життєдіяльності Київської області**

Методичний кабінет

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.

Збірник розроблено методистом БЖД Навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Київської області Кучарською Л.В., обговорено і затверджено на методичній нараді центру 30 березня 2007р., протокол № 3 і рекомендовано для використання слухачами обласних курсів підвищення кваліфікації керівних кадрів.

ВСТУП.

Людський розвиток супроводжується як науково-технічним прогресом, так і різноманітними аваріями, катастрофами і природними лихами. Вони призводять до ситуацій, що спонтанно розвиваються і вимагають надзвичайних заходів для їх подолання. Якщо раніше людина була жертвою стихійних лих природи – землетрусів, засух, повеней, епідемій тощо, то в сучасних умовах вона сама буває причиною розвитку природного стихійного лиха, завдяки своїй нераціональній господарській діяльності. Крім того, людський фактор є основним і при виникненні техногенних аварій і катастроф. Таким чином, сучасна екологічна небезпека значною мірою виникає в результаті діяльності самої людини, не контрольованої її взаємодії з навколишнім середовищем. І хоч стихійні природні лиха залишаються загрозою життєдіяльності людей в окремих регіонах ще й зараз і господарська діяльність може сприяти їх виникненню або збільшенню руйнівної сили, однак все зростає значення техногенних чинників, які несуть в собі значну екологічну загрозу здоров'ю і навіть життю людей.

Стихійні лиха можна зустріти по-різному. Розгублено, як це було віками, можна й спокійно з вірою у власні сили. Впевнено прийняти виклик біди може тільки той, хто озброєний знаннями, знає як діяти в тій чи іншій обстановці, прийме єдино правильне рішення: врятує себе, допоможе іншим, наскільки зможе мінімізує руйнівну силу стихійних лих. Правильна поведінка населення при стихійних лихах, яка опирається на знання ЦЗ, є основою зниження людських і матеріальних втрат. При будь-якій надзвичайній ситуації найважливіше не панікувати, зберегти спокій, реально оцінити існуючу обстановку, а вже потім діяти, рятуючи себе і інших.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ДІЙ НАСЕЛЕННЯ У

НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.

ПОВІНЬ, ПАВОДОК.

Повінь - це тимчасове затоплення значних ділянок місцевості в результаті підняття рівня води в водоймах, викликаного різноманітними причинами (танення снігу, тривалі зливи, урагани, руйнування дамб та інших гідротехнічних споруд).

Паводок - фаза водного режиму річки, що може багаторазово повторюватися в різні сезони року, характеризується інтенсивним збільшенням витрат і рівнів води внаслідок дощів чи сніготанення під час відлиг

Фактори небезпеки повеней та паводків: руйнування будинків та будівель, мостів; розмив залізничних та автомобільних доріг; аварії на інженерних мережах; знищення посівів; жертви серед населення та загибель тварин.

Внаслідок повені, паводку починається просідання будинків та землі, виникають зсуви і обвали.

Дії у випадку загрози виникнення повені, паводка:

- Запам'ятайте! Сирени та переривчасті гудки підприємств та транспортних засобів - це сигнал "Увага всім". Негайно ввімкніть радіоприймач або телевізор. Уважно слухайте інформацію про надзвичайну ситуацію та інструкції про порядок дій, не користуйтеся без потреби телефоном, щоб він був вільним для зв'язку з вами.
- Зберігайте спокій, попередьте сусідів, надайте допомогу інвалідам, дітям та людям похилого віку.
- Дізнайтеся у місцевих органах державної влади та місцевого самоврядування про місце збору мешканців для евакуації та готуйтеся до неї.
- Підготуйте документи, одяг, найбільш не обхідні речі, запас продуктів харчування на декілька днів, медикаменти. Складіть усе у валізу. Документи зберігайте у водонепроникному пакеті.
- Від'єднайте всі споживачі електричного струму від електромережі, вимкніть газ.

- Перенесіть більш цінні речі та продовольство на верхні поверхи або підніміть на верхні полиці.
- Переженіть худобу, яка є у вашому господарстві, на підвищену місцевість.

Дії в зоні раптового затоплення під час повені, паводка:

- Зберігайте спокій, уникайте паніки.
- Швидко зберіть необхідні документи, коштовності, ліки, продукти та інші необхідні речі. Надайте допомогу дітям, інвалідам та людям похилого віку. Вони підлягають евакуації в першу чергу.
- По можливості негайно залиште зону затоплення.
- Перед виходом з будинку вимкніть електрику та газ, загасіть вогонь у грубах. Зачиніть вікна та двері, якщо є час - закрийте вікна та двері першого поверху дошками (щитами). Відчиніть хлів - дайте худобі можливість рятуватися.
- Підніміться на верхні поверхи. Якщо будинок одноповерховий - займіть горішні приміщення.
- До прибуття допомоги залишайтеся на верхніх поверхах, дахах, деревах чи інших підвищеннях, сигналізуйте рятувникам, щоб вони мали змогу швидко вас знайти.
- Перевірте, чи немає поблизу постраждалих, надайте їм, по можливості, допомогу.
- Потрапивши у воду, зніміть з себе важкий одяг і взуття, відшукайте поблизу предмети, якими можна скористатися до отримання допомоги.
- Не переповнюйте рятувальні засоби (катери, човни, плоти та інше).

Дії після повені, паводка:

- Переконайтесь, що ваше житло не отримало внаслідок повені ніяких ушкоджень та не загрожує заваленням, відсутні провалини в будинку і навколо нього, не розбите скло і немає небезпечних уламків та сміття.
- Не користуйтеся електромережею до повного осушення будинку.
- Обов'язково кип'ятіть питну воду, особливо з джерел водопостачання, які були підтоплені.
- Просушіть будинок, проведіть ретельне очищення та дезінфекцію забрудненого посуду і домашніх речей та прилеглої до будинку території.

- Здійснюйте осушення затоплених підвальних приміщень поетапно, з розрахунку 1/3 об'єму води на добу.
- Електроприладами можна користуватися тільки після їх ретельного просушування.
- Заборонено вживати продукти, які були підтоплені водою під час повені. Позбудьтеся їх та консервації, що була затоплена водою і отримала ушкодження.
- Все майно, що було затопленим, підлягає дезінфекції.
- Дізнайтеся у місцевих органах державної влади та місцевого самоврядування адреси організацій, що відповідають за надання допомоги потерпілому населенню.

Сподіваємося, що наші рекомендації вам не знадобляться, але у разі необхідності використовуйте їх, і це, можливо, суттєво зменшить для вас небезпеку повені, паводка та їх наслідків.

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ НА ЛЬОДУ.

Перед тим, як стати на лід – подивіться уважно, чи немає підозрілих місць:

- тонкий або крихкий лід може бути поблизу кущів, очерету, у місцях, де водорості вмерзли у лід;
- обминайте ділянки, які покриті товстим прошарком снігу, під снігом лід завжди тонший;
- тонкий лід там, де б'ють ключі, де швидкий плин або струмок впадає в річку;
- особливо обережно спускайтеся з берега - лід може нещільно з'єднуватися із сушею, можливі тріщини, під льодом може бути повітря.

Візьміть із собою палицю, для того, щоб перевіряти міцність льоду. Якщо після першого удару палицею на ньому з'являється вода, лід пробивається, негайно повертайтеся назад. В жодному разі не перевіряйте міцність льоду ударом ноги.

Пошукайте, чи немає вже прокладеної лижні, якщо ви на лижах. Якщо немає і вам треба її прокласти, кріплення лиж відстебніть (щоб, у крайньому випадку, швидко їх позбутися), палиці тримайте в руках, але петлі від них не кидайте на кисті рук. Рюкзак повісьте лише на одне плече, а краще волочіть на мотузці на 2-3 метри позаду. Якщо ви йдете групою, відстань між лижниками або пішоходами повинна бути не менша 5м. Пробивайте лунки по різні боки переправи, щоб виміряти товщину льоду (рекомендована відстань між ними -

5м), та проміряйте їх. Майте на увазі, що лід складається з двох прошарків - верхнього (каламутного) та нижнього (прозорого та міцного). Виміряти точну товщину льоду можна лише знявши спочатку верхній (каламутний) прошарок із снігового, зовсім уже неміцного льоду.

Безпечним вважається лід:

- для одного пішохода - зеленуватого відтінку, товщиною не менше 7 см;
- для обладнання ковзанки - не менше 10-12 см. (масове катання);
- масова переправа пішки може бути організована при товщині льоду не менше 15 см.

Катайтеся на ковзанах лише у перевірених та обладнаних місцях. Якщо лід почав тріщати та з'явилися характерні тріщини, - негайно повертайтеся. Не біжіть, а відходьте повільно, не відриваючи ступні від льоду. Твердо засвойте, що зимова підлідна ловля риби потребує особливо суворого дотримання правил поведінки - це диктує багаторічний досвід рибалок:

- не пробивайте поруч багато лунок;
- не збирайтеся великими групами на одному місці;
- не пробивайте лунки на переправах;
- не ловіть рибу поблизу промивин та занадто далеко від берега, яке б клювання там не було;
- завжди майте під рукою міцний мотузок довжиною не менше 12-15 м;
- тримайте поруч із лункою велику гілку або тонкий стовбур дерева.

Якщо ви провалилися на льоду річки або озера і у вас немає при собі ніяких засобів порятунку:

1. Поверніться спиною до крайки льоду, широко розкиньте руки по крайках льодового пролому та утримуйтеся від занурення з головою.
2. Намагайтеся не обламувати крайку льоду, без різких рухів вибирайтеся на лід, відштовхуючись ногами від протилежної крайки ополонки, або роблячи плаваючі рухи ногами, вибирайтеся на лід.
3. Вибравшись з льодового пролому, відкотіться, а потім повзіть в той бік, звідки ви прийшли і де міцність льоду таким чином перевірена.
4. Незважаючи на те, що вогкість і холод штовхають вас побігти і зігрітися, будьте обережні до самого берега, а там не зупиняйтеся, поки не опинитеся у теплі.

ОБЕРЕЖНО, ОЖЕЛЕДИЦЯ!

Пам'ятайте, що кращими для льоду є підшви з мікропористої чи іншої м'якої основи та без високих підборів.

Людям похилого віку краще в „слизькі дні” взагалі не виходити з будинку. Але якщо потреба змусила, не соромтеся взяти палицю з гумовим наконечником або з шипом.

Прогулянки вагітних жінок в ожеледицю без супроводу – небезпечні для здоров'я.

Зачекайте, поки приберуть сніг і розкидають пісок на обмерзлий тротуар.

Як зменшити ризик травм у ожеледицю:

Будьте готові про всяк випадок під час ходьби в такі дні до можливого падіння.

Ходіть не поспішаючи, ноги злегка розслабте в колінах, а ступайте на всю підшву. Руки мають бути вільні від речей.

При порушенні рівноваги – швидко присядьте, це збільшує шанс утриматися на ногах.

У момент падіння згрупуйтеся, напружте м'язи, а доторкнувшись до землі, обов'язково перекотіться – удар, спрямований на вас, розтягнеться у часі і втратить свою силу.

Не тримайте руки в кишенях – це збільшує можливість не тільки падіння, а й важчих травм, особливо переломів.

Не ходіть біля самого краю проїжджої частини дороги. Це небезпечно завжди, а на слизьких шляхах особливо.

Не перебігайте проїжджу частину дороги під час снігопаду та в ожеледицю.

Пам'ятайте, що в ожеледицю значно збільшується гальмівний шлях машини, і падіння перед автомобілем, що рухається, призводить, як мінімум, до каліцтв, а можливо, і до загибелі.

Небезпечні прогулянки в ожеледицю в нетверезому стані.

Травми при цьому найчастіше важкі, всупереч переконанню, що п'яний падає завжди вдало.

Тримайтеся подалі від будинків – ближче до середини тротуару. Визимку, особливо в містах, під час відлиги (танення снігу і льоду) остерігайтеся падіння бурульок.

СТЕРЕЖІТЬСЯ КРИЖАНИХ БУРУЛЬОК.

З весняним потеплінням, внаслідок температурних перепадів, на дахах будинків утворюються крижані бурульки. Ці красиві провісники весни іноді несуть смертельну небезпеку для пішоходів, особливо у старих кварталах міст, де тротуари безпосередньо прилягають до будинків.

Щоб не стати жертвою крижаних бурульок, які можуть впасти на пішохода з настанням потепління, необхідно:

- комунальним службам міст і селищ встановлювати попереджувальні знаки і огорожі небезпечних місць можливого падіння бурульок;
- по можливості, комунальним службам своєчасно збивати бурульки, які несуть небезпеку пішоходам і автотранспорту, що паркується біля будинків;
- пішоходам не заходити за межі встановлених огорож, а в місцях їх відсутності самим звертати увагу на наявність небезпечних утворень з криги і снігу на дахах будинків;
- рятувальним службам різного підпорядкування попереджувати відповідальні служби про необхідність своєчасного усунення небезпеки падіння крижаних бурульок на пішоходів і можливих наслідків таких надзвичайних ситуацій, особливу увагу звертати на роз'яснювальну роботу серед школярів.

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ПРИ ПЕРЕОХОЛОДЖЕННІ (ГІПОТЕРМІЇ).

Профілактика гіпотермії:

- носіть головний убір і одяг із шерстяної тканини або хутра, які утворюють шар теплого повітря поміж тілом і одягом. Носіть багат шаровий одяг, щоб при необхідності ви могли зняти один із шарів, що дозволить вам регулювати температуру свого тіла. Закривайте частини тіла, що найбільш схильні до відмороження: пальці рук і ніг, вуха і ніс;
- споживайте більше теплого пиття, що сприяє кращій терморегуляції організму. Якщо гаряче пиття недоступне, пийте побільше простої води. Уникайте споживання напоїв, які містять алкоголь і кофеїн, так як вони перешкоджають виробленню тепла організмом;
- як тільки у вас починається остуда, укривайтеся в теплому місці і дайте організму зігрітися;
- якщо на холоді ваш одяг промоклий, як можна швидше змініть його на сухий.

Ознаки і симптоми гіпотермії:

- тремтіння і остуда, які можуть бути відсутніми на більш пізніх стадіях;
- оніміння;
- втрата координації рухів;
- зніяковіння, незвична манера поведінки;
- температура тіла нижче 35°C .

Перша допомога при гіпотермії.

Якщо у постраждалого одночасно спостерігаються ознаки відмороження і гіпотермії, в першу чергу надавайте допомогу як при гіпотермії. Цей стан може призвести до смерті, якщо людину терміново не зігріти. Але навіть у цьому випадку не варто залишати без уваги відмороження, яке при тяжкому ступені може призвести до ампутації пошкодженої частини тіла.

Гіпотермія відноситься до невідкладних медичних станів. Дотримуйтесь принципів надання першої допомоги і прийміть додатково спеціальні заходи при гіпотермії:

- викличте „швидку допомогу”;
- поступово відігрійте постраждалого, загорнувши його в ковдри або сухий одяг;
- не намагайтеся зігріти тіло постраждалого дуже швидко. Не занурюйте його в теплу воду. Швидке обігрівання може викликати серцеві проблеми. Будьте надзвичайно уважними при поводженні з постраждалим;
- по можливості, прикладіть до тіла теплий предмет (гарячу грілку, пляшки з теплою водою);
- дайте тепле пиття, якщо постраждалий при свідомості.

Перша допомога при відмороженні:

- спочатку надайте допомогу як при ознаках гіпотермії;
- проводьте обробку ураженої частини обережно, ніколи не розтирайте її, бо це призводить до ще більших пошкоджень;
- уникайте різкого зігрівання відмороженої частини тіла;
- зігрійте відморожену частину тіла руками або іншими частинами тіла;
- коли відморожена частина тіла не набирає нормального кольору, занурте її в теплу воду 38-42⁰ С. Якщо вода на дотик викликає відчуття дискомфорту, то вона занадто гаряча;
- тримайте пошкоджену частину тіла в теплій воді, доки відморожена ділянка не почервоніє і не стане теплою на дотик;
- забинтуйте пошкоджену ділянку сухою стерильною пов'язкою. При відмороженні пальців рук і ніг покладіть між ними вату або марлю. Не руйнуйте утворені пухирі. Якомога швидше доставте постраждалого до лікаря.

ОБЕРЕЖНО, ТУМАН!

Туман накопичується в низинах, де видимість досягає 100 метрів. В результаті різкого обмеження видимості збільшується кількість дорожньо-транспортних пригод на дорогах.

Пам'ятайте!

Ваша увага і обережність є гарантією безпеки руху.

Вибирайте швидкісний режим, який забезпечував би своєчасне гальмування перед перешкодою, яка з'явилася зненацька.

Мокре дорожнє покриття збільшує гальмівний шлях автотранспорту.

Під час руху в колоні збільшіть дистанцію між автомашинами - не менше 50 метрів.

Користуйтеся протитуманними фарами.

Уважно слідкуйте за сигналами автомашин, що рухаються попереду.

Не допускайте різкого гальмування без особливих на те причин.

При неможливості руху, плавно гальмуючи, займіть місце на узбіччі.

ЯК ПОВОДИТИСЯ ДІТЯМ НА ДОРОЗІ:

- не можна переходити вулицю на червоне світло незалежно від того, рухається чи не рухається автотранспорт;
- на проїжджу частину дороги ні в якому разі не можна вибігати чи влаштовувати на ній ігри. На дорогу з тротуару можна лише зійти;
- небезпечно на дорогу виходити із-за перешкоди, яка обмежує видимість і пішоходів, і водіїв транспортного засобу;
- ходити можна лише по тротуарах, а якщо тротуару немає, потрібно йти лицем проти руху транспорту: тоді не лише водій бачить пішохода, але й пішохід водія;
- без батьків вулицю найкраще переходити в гурті пішоходів;
- при переході вулиці спочатку потрібно подивитися наліво, а на середині дороги – направо; на дорозі відстань залежить від швидкості, тому навчіться розраховувати, коли до транспорту близько, а коли далеко;
- діти мають знати також про те, що дорожньо-транспортні пригоди трапляються і в дворах. Пройдіть з дітьми по території, де вони гуляють, і чітко визначте межі їх безпечного пересування. Поясніть, що загрозу для життя може нести не лише автомобіль чи мотоцикл, а навіть велосипед.

Особливо небезпечна дорога взимку. На цей період припадає більше половини ДТП. Підвищена небезпека – під час канікул!

КУПАЙТЕСЯ, АЛЕ БУДЬТЕ ОБЕРЕЖНІ!

Запам'ятайте та виконуйте правила:

- ніколи не пірнайте в незнайомому місці, а спочатку обстежте водоюму і переконайтесь, що під водою немає каміння, заліз'як, гострих кілків або ж мілін;
- переконайтесь, що місце для купання віддалене від маршруту руху плавзасобів, холодних джерел підземних вод;
- зайшовши у воду, постійте, поки тіло адаптується до температури води;
- не запливайте за попереджувальні буї, не підпливайте до будь-яких суден та інших плавзасобів;
- не запливайте далеко від берега;
- не стрибайте у воду з непризначених для цього споруд та об'єктів, особливо у місцях з недослідженим дном;

- уникайте води зі швидкою течією;
- ніколи не плавайте наодинці, особливо якщо не впевнені у своїх силах;
- не заходьте у воду в нетверезому стані;
- не купайтеся в необладнаних, неперевіраних для цього місцях;
- постійно стежте за поведінкою дітей біля води;
- вчитися плавати діти можуть тільки під контролем дорослих;
- при подоланні водойм на човнах неповнолітні мають бути в рятувних засобах;
- стежте за іграми дітей навіть на мілководді, бо вони можуть під час веселощів упасти й захлинутися.

Коли побачите, що хтось тоне:

- якщо близько рятувальники, покличете їх;
- самі ж киньте людині предмет, який допоможе втриматися їй на воді;
- рятуючи потерпілого, підпливіть до нього ззаду, або збоку і однією рукою, тримаючи людину за підборіддя, другою гребіть до берега, по можливості, узгодьте з потерпілим свої спільні рухи.

Після того, як витягнете потерпілого на берег:

- станьте одним коліном на землю, а на друге, напівзігнуте, покладіть потерпілого животом так, щоб голова була нижче тулуба;
- при потребі звільніть йому дихальні шляхи від мулу, водоростей, одночасно викликаючи пальцями в горлі неприємний блювотний рефлекс;
- потім, поклавши потерпілого на спину, максимально відведіть йому голову назад, підклавши щось під потилицю;
- опісля починайте вдихання повітря потерпілому – „з рота в рот” або „з рота в ніс”; паралельно з цим проводьте непрямий масаж серця;
- вдуваючи повітря потерпілому, робіть натискання долонями на грудну клітину у районі серця – кількість натискань на одне вдування від 5-ти до 15-ти.

Якщо плавець потрапив у вир, йому потрібно набрати якнайбільше повітря в легені, зануритись у воду і, зробивши сильний ривок у бік за течією, спливати на поверхню.

Коли людина заплуталась у водоростях, вона не повинна робити різких рухів та ривків, бо петлі рослин затягнуться ще сильніше. Необхідно лягти на спину і м'якими, спокійними рухами виплисти у бік припливу. Якщо це не допоможе, необхідно підтягти ноги та обережно звільнитися від рослин руками.

Якщо руки і ноги плавця зводять судоми, треба негайно змінити стиль плавання, лягти на спину і плисти до берега. Якщо немає умов для негайного виходу з води, намагайтеся утриматися на поверхні води і кличте на допомогу. При відчутті стягування пальців руки потрібно швидко, з силою стиснути пальці кисті руки в кулак, зробити різкий відкидаючий рух рукою у зовнішній бік та розтиснути кулак. При судомі гомілкового м'яза необхідно підігнути ногу, двома руками обхопити ступню і з силою притиснути ногу в коліні до грудей, потім випрямити ногу і щосили потягнути ступню до себе за великий палець. Якщо судома не зникла, повторіть ці вправи кілька разів.

ДІЇ ПРИ ОТРИМАННІ ЗАГРОЗИ ШТОРМОВОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ І ПІД ЧАС СТИХІЙНОГО ЛИХА:

- уважно слухайте інформацію по телевізору та радіоприймачу про обстановку (час, напрямок руху та силу вітру), рекомендації про порядок дій;
- зберігайте спокій, попередьте сусідів, надайте допомогу інвалідам, дітям та людям похилого віку;
- підготуйте документи, одяг та зберіть найбільш необхідні й цінні речі, невеликий запас продуктів харчування на декілька днів, питну воду, медикаменти, кишеньковий ліхтарик, приймач на батарейках;
- підготуйтеся до відключення електромережі, закрийте газові крани, загасіть вогонь у грубах;
- поставте на підлогу речі, які можуть впасти і спричинити травми. Не ставте ліжко біля вікна;
- щільно закрийте вікна, двері, горищні люки і вентиляційні отвори; віконне скло заклейте, по можливості, захистіть віконницями або щитами;
- перейдіть у більш стійку капітальну будівлю, сховайтесь в підвалі або віддаленому від дерев і будинків погребі;
- якщо ви у човні й отримали штормове попередження або бачите наближення поганої погоди, негайнопливіть до берега;
- не намагайтеся перейти в іншу будівлю – це небезпечно;
- не користуйтеся ліфтами. Електромережу можуть раптово вимкнути;
- зупиніться, якщо ви їдете автомобілем. Виходьте і швидко ховайтеся у міцній будівлі або на дні будь-якого заглиблення;
- уникайте різноманітних споруд підвищеного ризику.

Дії після стихійного лиха:

- допоможіть, по можливості, постраждалим, викличте медичну допомогу тим, хто її потребує;
- переконайтесь, що ваше житло не отримало ушкоджень. Перевірте зовнішнім оглядом стан мереж електро-, газо- та водопостачання;
- не користуйтесь відкритим вогнем, освітленням, нагрівальними приладами, газовими плитами і не вмикайте їх доти, доки не будете впевнені, що немає витoku газу. Не користуйтеся телефоном, окрім як для повідомлення про серйозну небезпеку;
- не виходьте відразу на вулицю після того, як вітер стихне, через кілька хвилин шквал може повторитися;
- будьте обережні, виходячи з будинку. Остерігайтесь: частин конструкцій та предметів, які нависають на будівлях; обірваних дротів від ліній електромереж; розбитого скла та інших джерел небезпеки.

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС ГРОЗИ.

Електричні розряди під час грози несуть постійну загрозу людям. Блискавки, в яких зосереджена величезна руйнівна енергія, можуть влучати в різні об'єкти, збудовані людьми. Але якщо на великих спорудах є можливість нейтралізувати їх удари через блискавковідводи, то житлові помешкання, особливо сільські, зовсім не захищені від блискавиць. І кожна окрема людина не має ніякого захисту. Але це не означає, що людина зовсім безсила перед блискавкою. Існують прості, посильні для кожної людини, незалежно від віку, правила поведінки, виконання яких допоможе уникнути ураження блискавкою.

1. Якщо ви перебуваєте під відкритим небом, якщо гроза застала вас на вулиці, у полі, в лісі, на річці:
 - не ховайтесь в невеликих спорудах, хатинах, будинках, наметах і особливо серед острівців дерев;
 - краще в такому випадку затаїтися у якомусь заглибленні;
 - якщо вас двоє чи більше – не скупчуйтеся в укритті разом, а ховайтесь поодиночі – можливе ураження блискавкою

спричинить трагедію одному, а не всім, бо розряд, як відомо, перебігає через контакт людських тіл;

- бігти до сховища слід нешвидко і злегка пригнувшись, а не випростаним у весь зріст – розряди контактують із вищими точками, якою і може бути людська голова;
- перебуваючи у сховищі, ноги тримайте вкупі, а не розкидано, тим самим звузивши площу можливого ураження розрядом;
- негайно слід позбутися усіх металевих предметів, які є на вас чи при вас: лопати, сокири, ножі, браслети, навіть годинники – покладіть у захищеному місці далі від себе;
- не лягайте на землю, бо тим самим збільшуєте площу ураження розрядом, сядьте, злегка нагнувши голову, аби вона не була вище предметів, які довкола вас;
- якщо відчули у схованці, що оточуючі вас предмети або частина споруд, скажімо, паркан, наче дзижчать чи якимось відлунюють, негайно поміняйте схованку, яка стала небезпечною;
- якщо волосся на голові мовби ворухнеться, а то й здіблюється, принаймні так вам здається, теж перейдіть в інше місце, бо тут накопичується електрична енергія, яка може „притягти” блискавку;
- якщо гроза застала вас з довгими, особливо металевими предметами в руках (вудочками, граблями, вилами), не йдіть із ними, а покладіть подалі від себе і перечекайте негоду;
- під час грози ніколи не торкайтеся металевих споруд і залізних електроопор, опор мостів, дротяних огорож і подібних об'єктів з металу;
- навіть під час невеликої або ж короткочасної грози негайно припиніть прогулянку на велосипеді або верхи на коні – велосипед поставте подалі від себе, а коня прив'яжіть, бажано не до високого дерева і не до металевого стовпа чи паркану;
- якщо гроза застала вас у човні на річці або ви плавали у цей час, то найбезпечніше вибратися з води на берег, а якщо це неможливо, то намагайтеся сидіти у човні нерухомо, витягши весла, а вплавав слід добиратися повільно, спокійно, не розмахуючи руками.

2. Якщо ви перебуваєте в приміщенні:

- негайно зачиніть всі квартирки, вікна, двері, бо протяги можуть „затягти” сюди блискавку;
- у квартирах не користуйтеся водогоном, не слід умиватися над раковинами або ваннами, в жодному разі не митися у ваннах, негайно припинити це, при перших спалахах блискавиць чи ударах грому;
- перебувайте подалі від вікон, де можливі протяги, електроприладів, труб, взагалі будь-якого металевого начиння;
- утримайтеся дзвонити по телефону, але якщо це необхідно – то зробіть це одразу ж після чергового грозового розряду, швидко використавши невеличку паузу до наступного розряду.

ОБЕРЕЖНО! АНТРОПОЗООНОЗИ !

Антропозоонози – це група інфекційних захворювань, небезпечних для людей і тварин. Вони передаються від хворої тварини до людини, а в деяких випадках навпаки. Це може статися різними шляхами, при тісному побутовому контакті пов'язаному з доглядом, годуванням під час надання медичної допомоги, або через продукти харчування, які виробляються з хворих тварин, у випадку коли продукція не підлягає ветеринарному контролю.

До цих захворювань слід віднести: бактеріальні – сибірську виразку, бруцельоз, туберкульоз, лептоспіроз; вірусні – сказ, ящур, орнітоз; грибкові – стригучий лишай, актиномікоз; гельмінтозні – трихінельоз, опісторхоз.

Пам'ятайте!

Боротьба з антропозоонозними захворюваннями носить різноманітний характер. Вона повинна бути спрямована на своєчасне виявлення джерел і осередків інфекції і організацію оздоровчих заходів.

Дотримуйтеся встановлених санітарних вимог під час заготівлі і переробки продуктів тваринного походження і торгівлі ними на ринках. Боріться з переносниками захворювань, проведіть планові запобіжні щеплення, своєчасно ізолюйте і лікуйте хворих тварин.

Регулярно проводьте профілактичні заходи серед осіб, що мають контакти з джерелами антропозоонозних захворювань.

Боротьба з антропозоонозними захворюваннями повинна проводитись тільки спеціалістами ветеринарної медицини, спільно з органами охорони здоров'я.

ОБЕРЕЖНО, ПТАШИНИЙ ГРИП.

- у зонах карантину людям необхідно уникати будь-яких контактів з домашньою і дикою птицею, особливо це стосується мертвих і хворих птахів;
- уникати місць, де можуть бути виділення домашньої чи дикої птиці;
- як і у випадку з іншими інфекційними хворобами, потрібно суворо дотримуватись правил особистої гігієни – якомога частіше мити руки з милом, а також спиртовмісними дезінфекційними речовинами;
- вірус пташиного грипу легко знищується за допомогою термічної обробки. У м'ясі вірус гине при температурі 45⁰С за 5-6 годин, при температурі 65⁰С – за 20 хвилин, при температурі 85⁰С – за 10 секунд;
- яйця домашньої птиці не можна вживати у сирому вигляді. Перед приготуванням сирі яйця потрібно мити з милом, а потім варити впродовж 10 хвилин чи обсмажувати з обох боків.

ЯК ЗАХИСТИТИСЯ ВІД КЛІЩА.

Іксодові кліщі є носіями збудників кліщового енцефаліту – важкого захворювання, що уражає центральну нервову систему. Відзначається сезонність захворювання – у весняно-літній період настає найбільша активність кліщів. Для попередження цього захворювання при лісових прогулянках, зборі ягід, грибів необхідно дотримуватись найпростіших запобіжних правил:

- одяг повинен надійно закривати тіло;
- штани – заправлені у шкарпетки, на ногах – чоботи або щільно зав'язані черевики;
- куртку наглухо закривають і заправляють у штани, обшлагги повинні щільно облягати кисті рук, комір і манжети можна змастити камфорною олією;
- вуха і волосся потрібно закрити косинкою або беретом;
- можна застосовувати засоби відлякування комах, так звані репеленти: крем „Тайга”, лосьйон „Ангара”, аерозоль „ДЕТА”;

- після повернення з лісу необхідно уважно оглянути одяг і тіло. Особливо уважно потрібно оглянути голову, шию, відкриті ділянки шкіри. Кліщі, які присмоктались, мають вигляд малопомітних чорних плямок, їх важко відрізнити від природних утворень на шкірі.

Перша допомога до прибуття лікаря:

- кліщів, що присмоктались, треба видалити, для чого шкіру навколо кліща змащують ефіром, бензином, після цього паразит виходить самостійно;
- ранку потрібно змазати розчином йоду, вилучених кліщів спалити;
- якщо при видаленні кліща голівка його відірвалася і залишилася в товщі шкіри, потрібно звернутися в медичну установу для видалення голівки, введення гамма-глобуліну і подальшого спостереження протягом трьох тижнів.

ЩОБ УБЕРЕГТИ СЕБЕ ВІД ГРИПУ.

- Для профілактики цього захворювання і підвищення імунної захищеності організму пропонується прийняти курс фітотерапевтичних процедур, масажу, вітамінотерапії з використанням таких препаратів як „Гексавіт”, „Декамевіт”, „Ундевіт”, сиропу та відвару шипшини;
- на початку епідемії грипу рекомендується застосовувати мефенамінову кислоту, рементадин, оксолінову мазь, діабазол;
- народна медицина пропонує з метою запобігання захворюванню щоденно вживати цибулю, часник, овочі та фрукти, багаті на вітаміни;
- у період епідемії грипу перед виходом на вулицю необхідно змащувати носові ходи кремом чи будь-яким жиром. Жирова плівка перешкоджає проникненню вірусів в організм. Цю процедуру необхідно повторювати декілька разів на день;
- на першій стадії захворювання, що проявляється здебільшого сильним нежитем, часто достатньо попарити ноги, щоб зупинити розвиток хвороби;
- для інгаляції при кашлі чудово допомагають евкалиптовий лист і м'ята перцева. На один літр гарячої води достатньо трьох-чотирьох крапель настою;
- кращому кровообігу в слизовій оболонці носа сприяють гарячі ванни для рук, починаючи від 35⁰ С і поступово доводячи до 42⁰ С протягом 10 хвилин;

- слід пам'ятати, що грип загрозовий своїми ускладненнями, тому не варто вдаватися до самолікування. Необхідно викликати лікаря і виконувати його призначення. У нього ж ви можете дістати пораду про використання рецептів народної медицини.

УВАГА, ГРИБИ !

Гриби смертельно отруйні

Бліда поганка (мухомор зелений): колір пластинок білий, м'якуша – білий, при розрізуванні на повітрі не змінюється, спорової маси – білий. Ніжка з кільцем, до основи поступово потовщується, основа з великою бульбою, білою піхвою.

Опеньок сірчано-жовтий, несправжній: колір пластинок сірчано-жовтий, згодом зеленкувато-коричневий, м'якуша – сірчано-жовтий, спорової маси – коричневий. Ніжка з кільцем.

Волоконниця Патуйяра, плітка: колір пластинок рожевий, з часом коричнюватий, м'якуша – білий, згодом жовтуватий, на повітрі не змінюється, спорової маси – коричневий. Ніжка без кільця.

Гриби дуже отруйні

Мухомор білий, мухомор червоний, мухомор пантерний.

Гриби просто отруйні

Опеньок цегляно-червоний, несправжній: колір пластинок сірий, з часом бурувато-зеленкуватий, м'якуша – сіро-жовтий, спорової маси – коричневий. Ніжка з кільцем.

Печериця рудіюча: колір пластинок рожевий, з часом коричневий, м'якуша – білий, при розрізуванні на повітрі ніжка біля основи жовтіє, неприємний запах карболової кислоти, колір спорової маси – коричневий. Ніжка з кільцем, до основи потовщується, іноді основа з бульбою.

Ці види отруйних грибів поширені по всій території України.

Ознаки отруєння грибами.

Настає сильне блювання, пронос. Внаслідок цього організм обезводнюється, настає нестерпна спрага, синіють губи, нігті, холонуть руки й ноги, виникають судоми, згущується кров, кров'яний тиск падає. Стан потерпілого різко погіршується.

Основні правила, яких необхідно дотримуватися при збиранні та приготуванні грибів:

- збирати гриби треба тільки під контролем досвідчених грибників;
- гриби, в яких ви сумніваєтесь, ніколи не кладіть до кошика;
- якщо ви знайшли їстівні гриби, а поруч з ними ростуть отруйні або невідомі вам, не збирайте ці гриби (можлива їх мутація чи запилення отруйними спорами);
- вдома ще раз перегляньте всі зібрані гриби. Якщо помітите отруйний або невідомий вам гриб – одразу ж викиньте його;
- зібрані гриби необхідно добре промити – не менше трьох разів, аби добре відмити весь бруд. І в цей же день приготувати гриби, тобто відварити або посмажити чи законсервувати;
- варити всі гриби треба, як мінімум у двох водах. Не стільки важливий час варіння, скільки кількість зміненої води;
- при консервуванні грибів використовуйте оцет, щоб не допустити інших харчових отруєнь, приміром ботулізму, який характерний для всіх загерметизованих консервів;
- при вживанні грибів чи страв з них, намагайтеся спочатку з'їсти їх небагато, а дітям зовсім не давайте, і якщо за ніч чи день ніяких неприємних симптомів не виникло – тоді вживайте гриби далі;
- якщо ви відчули себе погано – перш за все промийте шлунок водою з марганцем; пийте дрібними ковтками холодну солону воду - це послабить нудоту й блювання; пийте холодний міцний чай або каву, мед та молоко; ні в якому разі не вживайте алкоголь, який прискорює і полегшує всмоктування отрути, викличте „швидку допомогу”. Ніякого самолікування!

ДІЇ ПРИ ВИНИКНЕННІ ПОЖЕЖ.

Причини пожеж:

- підпали, випалювання сухої трави та стерні, від грози, з вини господарських організацій, від необережного поводження з вогнем;
- від загорання будівель у населених пунктах, наближених до лісосмуг, торфовищ та степів;
- від загорань дерев'яних мостів, дерев'яних стовпів на лініях електропередач, зв'язку, шляхопроводів, нафтогазопродуктів та інших матеріалів, що горять.

Поведінка в осередку пожежі:

- не піддавайтесь паніці та не приймайте поспішних рішень;
- не тікайте від полум'я, що швидко наближається, у протилежний від нього бік, а долайте край вогню проти вітру, закривши голову й обличчя одягом;
- з небезпечної зони, до якої наближається полум'я, виходьте швидко, обминаючи полум'я перпендикулярно напрямку поширення вогню;
- якщо втекти від пожежі неможливо, то вийдіть на відкриту місцевість або галявину, зайдіть у водойму або накрийтеся мокрим одягом і дихайте повітрям, що над самою поверхнею води;
- особливо будьте обережними в місцях горіння великих дерев, де вони можуть впасти прямо на вас.

Після виходу із осередку пожежі:

- одразу ж повідомте місцеву владу та пожежну службу про місце, розміри й характер пожеж.

Надання першої допомоги при опіках:

- покладіть постраждалого на неушкоджену частину тіла;
- обливайте місце опіків великою кількістю води (15 хвилин і більше), будьте при цьому обережними, щоб уникнути переохолодження постраждалого, особливо взимку;
- якщо є можливість, зніміть з ураженого місця годинник, шкарпетки, взуття до того, поки ці місця не почали набрякати;
- зняти предмети одягу, що згоріли, або які тліють, можна лише за умови, якщо вони не прилипли до уражених місць;
- всі опіки необхідно потім захистити, прикриваючи уражені місця шматками чистої тканини без ворсу;

- не чіпайте нічого, що прилипло до місця опіку, не змашуйте опіки ніякими зволженими кремами, лосьйонами, маслами, не проколюйте пухирів.

Як запобігти пожежі в лісі:

- якщо розводите багаття, звільніть місце для нього від нагромадження сушняку, сухої трави або ж обкопайте місце навколо багаття невеликим рівчаком;
- не лишайте, йдучи з відпочинку, відкритого вогню в лісі, навіть якщо вогонь невеликий;
- залийте багаття водою, якщо її немає, то розгребіть головешки та подрібніть великі вуглини;
- не засинайте біля великого багаття – це небезпечно, бо можете обгоріти або й задихнутися.

Дії при виникненні загорання у лісі:

- знайдіть можливість повідомити про загорання працівників лісового господарства чи зателефонувати за номером пожежно-рятувальної служби – „01”;
- повідомивши про пожежу, спробуйте, не гаючи часу, загасити вогонь підручними засобами;
- якщо ви на транспорті, скористайтесь вогнегасником із автомобіля;
- якщо вогнегасника немає, вогонь можна загасити водою, піском чи землею без вмісту тліючих матеріалів;
- полум'я також можна збити за допомогою верхнього одягу, цупкої тканини, віника з гілля із листям.

У лісі категорично забороняється:

- розпалювати багаття у хвойних молодняках, на ділянках, де багато сухого гілля, хвойної, трав'яної чи листяної підстилки, торфовищах;
- залишати промаслені чи просякнуті легкозаймистими речовинами ганчірки, недопалки цигарок, непотухлі сірники;
- під час полювання користуватися пижами із легкозаймистих матеріалів.

Водіям транспортних засобів у лісі забороняється:

- заправляти паливні баки транспортного засобу під час роботи двигуна, а також палити або користуватися відкритим вогнем поблизу транспорту, що заправляється.

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА В ПОБУТІ

Переважаюча більшість пожеж виникає у помешканнях громадян.

Наші оселі становлять велику пожежну небезпеку. Значна кількість горючих матеріалів у вигляді меблів, килимів, книжок, одягу, іграшок, побутових приладів, які мають пластмасові корпуси та деталі, предметів побутової хімії, паперу тощо формують значне горюче навантаження й створюють умови для швидкого поширення пожежі.

Практично в кожному помешканні є телевізор, який працює тривалий час. В телевізорах використовуються елементи, котрі здатні нагріватися до високої температури. Пил, що накопичується в цих апаратах, також пожежонебезпечний. Пожежі, які виникають у телевізорах, швидко поширюються та є особливо небезпечними через раптовість.

Якщо телевізор стоїть у місці, де немає належної циркуляції повітря, але є безпосередній контакт апарата з горючими матеріалами, наприклад, у меблевій стінці, ризик пожежі істотно зростає.

Щоб запобігти пожежі від телевізора:

- встановлюйте його у місцях, де є належна циркуляція повітря;
- ніколи не розміщуйте на телевізорі сторонні предмети: серветки, книжки, лампи, свічки тощо;
- не залишайте ввімкнений телевізор без нагляду;
- не дозволяйте дітям самотужки вмикати телевізор та не залишайте їх самих перед увімкненим апаратом.

Крім телевізорів, наш сучасний побут насичений різноманітними електроприладами, які в разі неправильної експлуатації, пошкодження, роботи в аварійних режимах здатні призвести до виникнення пожежі внаслідок теплового вияву електричного струму. З огляду на це слід запам'ятати й виконувати основні вимоги пожежної безпеки:

- електронагрівальні прилади, телевізори, радіоприймачі, інші побутові електроприлади й апаратура повинні вмикатися в електромережу тільки за допомогою справних штепсельних з'єднань та електророзеток заводського виготовлення;
- температура зовнішньої поверхні електроопалювальних приладів у найбільш нагрітому місці в нормальному режимі роботи не повинна перевищувати 85°C;
- відстань од приладів електроопалення до горючих матеріалів має становити не менше 0,25 м.

Не дозволяється:

- застосовувати для опалення приміщення нестандартне (саморобне) електронагрівальне обладнання або лампи розжарювання;
- користуватися пошкодженими електророзетками, відгалужувальними та з'єднувальними коробками, вимикачами, іншими електровиробами, а також лампами, скло яких має сліди затемнення або деформування;
- експлуатувати кабелі та проводи з пошкодженою ізоляцією або такою, що в процесі експлуатації втратила захисні властивості;
- залишати під напругою кабелі та проводи з неізованими струмопровідними жилами;
- підвишувати світильники безпосередньо на струмопровідні проводи, обгортати електролампи та світильники папером, тканиною, іншими горючими матеріалами, експлуатувати світильники зі знятими ковпаками (розсіювачами);

- залишати без нагляду на виході з приміщення або квартири ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади, телевізори, радіоприймачі тощо;
- використовувати побутові електронагрівальні прилади (праски, чайники, електросамовари та ін.) без негорючих підставок;
- використовувати вимикачі, штепсельні розетки для підвищування одягу, інших предметів; заклеювати електропроводку шпалерами або горючими тканинами.

Найнебезпечніше місце в помешканні - кухня. Там часто застосовують відкрите полум'я, високотемпературні прилади - духовку, мікрохвильову піч, електрочайник, електросамовар, тостер, пожежонебезпечні речовини (олію).

Займання паперу на електролампі

Полум'я від газової плити здатне запалити будь-які горючі матеріали. Конфорки електричної плити після її вимикання залишаються гарячими набагато довше, ніж газової, тож залишений на плиті рушник або інший горючий предмет може зайнятися навіть через певний час.

Продукти, залишені без нагляду на плиті чи в печі, та тліючі матеріали, необережно кинуті у відро для сміття, - найпоширеніші "винуватці" пожеж на кухнях.

Щоб на кухні не сталася пожежа:

- готуйте їжу самі, не довіряючи цю справу дітям;
- під час приготування страв підв'язуйте довге волосся ззаду;
- якщо коло плити (печі) є вікно, впевніться, що фіранки надійно прив'язані (закріплені) й не можуть під дією вітру потрапити на вогонь;
- щоб не впасти на плиту, перевірте, чи не слизька біля неї підлога;
- обов'язково наглядайте за приготуванням та розігріванням їжі на кухні;
- якщо необхідно вийти з кухні, вимкніть усі джерела високої температури;

- працюючи над плитою, не користуйтеся одягом із довгими широкими рукавами: вони можуть зайнятися;
- не наближайтесь до ввімкненої плити в халатах та іншому одязі, який швидко спалахує;
- не тримайте поряд із плитою пластиковий посуд, рушники, інші речі з горючих матеріалів;
- ніколи не гасіть палаючий жир (олію) водою;
- не розгрівайте мастику на відкритому вогні.

Більшість пожеж виникають унаслідок необережного поводження з вогнем. Його використання допускається, коли без цього не можна обійтися (наприклад, у разі пічного опалення домівок у сільській місцевості) за умови обов'язкового виконання всього комплексу заходів, які будуть спрямовані на унеможливлення контакту відкритого вогню чи нагрітих ним поверхонь із горючими матеріалами.

Пожежі, під час яких вогнем можуть бути цілковито знищені будівлі, найчастіше виникають через порушення правил улаштування та експлуатації печей.

У разі користування пічним опаленням:

- перед початком, а також протягом усього опалювального сезону слід очищати димоходи та печі від сажі, щоб не сталось її займання. Очищення від сажі та різноманітного бруду, зокрема й накипу, необхідно провадити: опалювальних печей періодичної дії на твердому та рідкому паливі - не рідше одного разу на три місяці, кухонних плит і кип'ятильників - щомісяця;
- біля кожної печі перед топковим отвором на горючій підлозі слід прибити металевий лист розміром не менше 0,5 x 0,7 м;
- усі димові труби та стіни на горищі, через які прокладено димові канали, повинні бути заштукатурені й побілені;
- золу й шлак, що їх видаляють із топки, необхідно заливати водою та виносити в спеціально відведені місця. Не дозволяється висипати золу й шлак поблизу будівель.

Під час використання пічного опалення не допускається:

- залишати печі, які топляться, без нагляду або доручати нагляд за ними малолітнім дітям;
- користуватися печами, які мають тріщини;
- розміщувати паливо, інші горючі речовини та матеріали безпосередньо перед топковим отвором;
- зберігати незагашені вуглини та попіл у металевому посуді, встановленому на дерев'яній підлозі або горючій підставці;
- сушити й складати на печах одяг, дрова, інші горючі предмети та матеріали;
- застосовувати для розпалювання печей легкозаймисті та горючі рідини;
- використовувати для топлення дрова, довжина яких перевищує розміри топки;
- здійснювати топлення печей із відкритими дверцятами топки;
- закріплювати на димових трубах антени телевізорів, радіоприймачів тощо;
- зберігати у приміщенні запас палива, який перевищує добову потребу.

Забороняється користуватися відкритим вогнем для освітлення, наприклад, коли вимкнено електроенергію. Для цієї мети безпечніше та ефективніше застосовувати електричні ліхтарі. Якщо використовуються свічки:

- не можна залишати їх без нагляду;
- слід установлювати їх тільки у вертикальному положенні й у спеціальних негорючих підсвічниках (утримувачах), а також якнайдалі від штор, меблів та протягів;
- перед тим, як лягти спати, слід упевнитись у тому, що вони загашені;
- тримати їх якнайдалі від одягу, волосся та свійських тварин;
- не встановлювати їх у місцях, де вони можуть перекинутися.

Діти та вогонь - небезпечна комбінація!

Не треба заохочувати дітей до пустощів із сірниками та запальничками: це не іграшки. Необхідно тримати запальнички та сірники поза полем зору дітей у недосяжних для них місцях.

Не можна дозволяти дітям користуватися вибухопожежонебезпечними речовинами та виробами, наприклад, петардами, продаж яких дітям

заборонено. Наслідком такого користування може бути як пожежа, так і серйозне травмування дитини.

На жаль, багато пожеж, особливо з трагічними наслідками, виникають уночі, тому перед тим, як лягти спати, необхідно:

- вимкнути всі електропобутові прилади (крім холодильників) та обігрівачі;
- впевнитися, що безпосередньо біля ліжка, впритул до ковдри, не стоять електричні прилади та не прокладено електропроводку;
- зачинити двері в кімнату.

Майже кожній пожежі можна запобігти!

Для цього слід обов'язково обговорити в сім'ї не тільки заходи щодо запобігання пожежі, а й порядок дій у разі її виникнення: спосіб виклику пожежної допомоги, гасіння пожежі в початковій стадії, безпечні маршрути виходу з приміщення.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ПАСАЖИРАМ МЕТРОПОЛІТЕНУ ПРИ ВИНИКНЕННІ ПОЖЕЖІ.

Пасажир, виявивши в метрополітені ознаки пожежі (запах горілого, дим, вогонь, іскріння електрообладнання), повинен негайно сповістити про це працівникам метрополітену:

- черговому станції, контролерові, касирові або черговому міліціонерові, якщо пожежа сталася на станції;
- машиністові поїзда через переговорний пристрій „пасажир-машиніст”, назвавши номер вагона, якщо ознаки пожежі виявлено у вагоні поїзда.

Дії пасажирів

Потрібно уважно слухати оголошення з гучномовця і терміново залишити станцію шляхами, які вкажуть працівники метрополітену;

Зберігати спокій. Не створювати натовпу. Допомогати дітям, жінкам та літнім людям.

У разі виникнення пожежі у вагоні, що рухається по перегону:

потрібно негайно сповістити про це машиністові поїзда через

переговорний пристрій „пасажир-машиніст”;

зберігати спокій, уважно слухати оголошення машиніста;

для гасіння явних ознак пожежі (відкритий вогонь, іскріння) слід скористатися вогнегасниками, які є в салоні вагона (місце закріплення вогнегасників визначено вказівниками);

не намагатися зупинити поїзд, самостійно відчиняти двері та вікна;

після прибуття поїзда на станцію треба негайно вийти з вагонів, не товплячись, спокійно рухатися шляхами евакуації, які вкажуть працівники станції.

У разі виникнення пожежі у вагоні поїзда, що зупинився на перегоні між станціями:

- потрібно уважно слухати оголошення машиніста, за його командою, коли він відчинить двері, спокійно вийти з вагонів, не створюючи паніки, допомогти вийти з вагонів жінкам, дітям, інвалідам та літнім людям;
- виходячи з вагонів, не слід брати із собою громіздкі речі;
- рухатися по тунелю слід обережно, у тому напрямку, який укаже машиніст, дотримуватися правого боку тунелю, якщо треба йти до станції, куди прямував поїзд, або лівого боку тунелю, якщо потрібно повернутися на станцію, від якої рухався поїзд;
- не можна заходити в бокові притунельні ніші та переходи.

Ці правила поведінки годяться при виникненні також інших надзвичайних ситуацій у метрополітені, пов'язаних із загрозою для життя людей.

ПЕРША ДОПОМОГА ПРИ НЕПРИТОМНОСТІ !

Причиною непритомності можуть бути: сильний біль, втрата крові, переляк, хвилювання, голод, перебування в приміщенні, що погано провітрюється.

Ознаки непритомності:

- з'являється запаморочення;
- відчуття нестачі повітря;
- різка блідість обличчя;
- втрата свідомості;
- рідке і слабе дихання.

Покладіть потерпілого (без подушки) так, щоб голова була нижче ніг (під ноги підстеліть згорнену ковдру, подушку), розстебніть комір, пояс, щоб забезпечити приплив свіжого повітря, піднесіть до носа потерпілого вату, змочену нашатирним спиртом. Якщо ці засоби не допомагають — зробіть

штучне дихання. Коли потерпілий прийде до пам'яті, дайте йому води або теплою чаю.

Втрата свідомості може бути при інсульті – крововиливі в мозок. Звичайно крововилив у мозок буває в людей похилого віку.

Ознаки крововиливу такі:

- обличчя раптово червоніє;
- дихання стає хриплим;
- людина втрачає свідомість

Хворого розмістіть так, щоб його голова і груди були трохи припідняті (підкладіть під верхню частину тулуба й голову 1-2.подушки). На голову покладіть змочений холодною водою рушник або лід, до ніг - грілку. Після вжиття вказаних заходів викличте лікаря. Втрата свідомості буває при струсі мозку. Струс може статись при падінні, травмі черепа. Характерним для струсу мозку є те, що – втрата свідомості настає безпосередньо після травми, іноді спостерігається блювання. У разі струсу мозку потерпілого покладіть на горизонтальну поверхню, голова - на рівні тулуба (не піднята). При блюванні голову поверніть набік, і покладіть на неї холод. Потерпілого слід супроводити до лікувального закладу.

ДОЛІКАРНЯНА ДОПОМОГА ПОТЕРПІЛОМУ.

Негайна зупинка кровотечі:

- надання піднесеного положення травмованій частині тіла;
- притиснення судини, з якої біжить кров, згинання ураженої кінцівки;
- накладання на рану тискової пов'язки;
- накладання кровоспинного джгута вище місця пошкодження;
- місця притискування кровоточивих артерій: попереду вуха – артерія скроні, попереду ключиці – підключична, на шиї – сонна артерія, в області паху – артерія стегна;
- зупинка кровотечі способами пальцевого притискання може бути нетривалою і вимагає швидкого накладання джгута;
- спосіб зупинки кровотечі через максимальне згинання кінцівки може бути застосовано тільки у випадках, коли немає переломів.

При механічних травмах:

- обережно знімати одягу, починаючи зі здорової сторони (руки, ноги);
- тканину, яка прилипла до рани, не відривати, а обрізати навколо рани;
- при сильній кровотечі негайно звільнити місце пошкодження, розрізавши одяг, і зупинити витікання крові;
- у зимових умовах над раною достатньо прорізати вікно-клапан;

- при травмах гомілки або стопи взуття розрізати по шву закаблук, а потім знімати, спочатку звільнивши п'яту;
- при цьому важливо мати помічника, який підтримував би кінцівку;
- для забезпечення іммобілізації (нерухомості) ушкодженої частини тіла слід накласти стандартні шини – лубкові, дротяні тощо, а за їхньої відсутності – використати гілки дерев, лижні палиці, принагідні дошки, обв'язавши їх підручними матеріалами – бинтом, ремнем, подертими на стрічки частинами одягу.

При травматичному шоківі (тяжкі форми поранень тіла, струси мозку, переломи, поширені опіки):

- на пошкоджені місця накласти пов'язку, провести іммобілізацію кінцівок, якщо вони пошкоджені;
- зігріти потерпілого, укутавши його, забезпечити повний спокій;
- якщо потерпілий при свідомості, можна напоїти його міцним чаєм, кавою, навіть дати вина або горілки (за бажанням).

Впродовж цього часу треба уважно стежити за станом потерпілого, прислухаючись до його дихання та серцебиття. В разі зупинки дихання і припинення скорочень серця (клінічна смерть), ще можливо врятувати людину, якщо:

- застосувати штучне дихання – способом „з рота в рот” або „з рота в ніс”, коли щелепи потерпілого щільно стиснуті;
- провести зовнішній (непрямий) масаж серця, який полягає в ритмічному стисканні серця між грудиною і хребтом;
- краще поєднувати штучне дихання і непрямий масаж серця, коли допомогу постраждалому надають дві людини.

НЕБЕЗПЕКА ОТРУЄННЯ ЧАДНИМ ГАЗОМ.

Отруєння чадним газом.

Чадний газ (окис вуглецю) – безколірний газ без запаху. Головна небезпека полягає в тому, що чадний газ через легені швидко проникає в клітини крові, замінює кисень, що міститься в еритроцитах. Внаслідок цього в організмі виникає кисневе голодування (гіпоксія).

Отруєння може статись під час роботи бензинових двигунів, при згорянні природного газу, при пожежах та на деяких промислових об'єктах. Велика кількість смертельних випадків відбувається у закритих приміщеннях з відсутньою вентиляцією, наприклад, в гаражах.

Ознаки та симптоми отруєння чадним газом:

- головна біль, нудота;
- задуха;
- потьмарення свідомості;
- м'язова слабкість;
- червоний колір обличчя;
- тривала дія чадного газу може призвести до смерті.

Перша допомога при отруєнні чадним газом:

- дотримуйтесь принципів надання медичної допомоги при інгаляційних отруєннях;
- негайно викличте машину „швидкої медичної допомоги”;
- постраждалого необхідно винести на свіже повітря;
- рятувальники не повинні перебувати під дією чадного газу тривалий час, пам'ятаючи, що звичайний протигаз не захищає від цього газу. Для надійного захисту потрібний гопкалітовий патрон або ізолюючий протигаз;
- кращий засіб лікування – тривале дихання киснем;
- при зупинці дихання та кровообігу – серцево-легенева реанімація.

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ.

Піротехніки МНС України виконують дуже потрібну і небезпечну роботу зі знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів часів Другої і навіть Першої світових воєн. Ще й досі, як вважають фахівці, в землі України є чимала кількість (за окремими підрахунками, кілька мільйонів одиниць) вибухонебезпечних

предметів, у тому числі 100 тис. авіабомб, з яких кілька сот із підшивачами сповільненої дії. Головну небезпеку в таких „подарунках” містять пристрої ініціювання вибуху основної маси вибухівки боєприпасів. Від вологи, перебування в землі, при взаємодії металу та вибухівки утворюються хімічні сполуки – пікрати, які дуже небезпечні (зовні мають вигляд білуватих порошкоподібних наростів).

Пікрати вибухають навіть від невеликого тертя, іскри, удару. Тому, якщо

ви виявили ВНП, до нього не можна навіть торкатися.

Передусім потрібно:

- обгородити місцезнаходження ВНП;
- нікого не допускати до цього місця, для чого організувати за допомогою місцевих жителів чергування до прибуття представників органів влади;
- повідомити органи влади, міліцію, військовий комісаріат, відділ (управління) з питань надзвичайних ситуацій.

Виявлені ВНП знищують підриванням на місцях або в спеціально відведених місцях відповідно підготовлені фахівці-піротехніки.

ЗА БЕЗПЕКУ ГАЗОПОСТАЧАННЯ.

Правила користування газовими приладами:

- перед включенням газових пристроїв перевірте приміщення і на весь час їх роботи квартиру залишіть відчиненою;
- спочатку необхідно піднести вогонь до пальника і тільки після цього відкрити кран на газовому приладі;
- перш ніж запалити пальники духової шафи газової плити, необхідно перевірити її змахами дверцят духовки, або залишити відкритою на 5-7 хвилин;
- під час установки на плиту посуду з широким дном необхідно підставити конфорку з високими ребрами, інакше згоряння буде неповним;
- закінчивши користуватись газовими приладами, закривайте крани на опусках чи вентиль на балоні, а потім – крани на самих приладах.

Основні застереги:

- для ремонту газового обладнання залучайте лише спеціалістів газового господарства;
- купуйте скраплений газ тільки в спеціалізованих підприємствах газового господарства;
- не допускайте до користування газовими приладами дітей та осіб, які не пройшли інструктаж з „Правил безпеки в газовому господарстві”;
- не вносьте зміни в конструкцію газових приладів;
- не відключайте автоматику безпеки і регулювання;
- не використовуйте опломбовані чи відключені від газопостачання

прилади;

- не порушуйте кріплення газових приладів і газопроводів;
- не використовуйте газові прилади не за призначенням;
- не перекривайте частково чи повністю димові та вентиляційні канали, не змінюйте їх конструкції;
- не підключайте і не переносьте самочинно газові установки в інші приміщення.

ЯК ЗАХИСТИТИСЯ ВІД РАДІАЦІЇ.

Дії у випадку раптового радіаційного забруднення:

- з одержанням повідомлення про радіаційну небезпеку негайно заховайтеся в приміщення. Стіни дерев'яного будинку послаблюють іонізуюче випромінювання у 2 рази, цегляного – у 10 разів; заглиблені укриття (підвали): з покриттям із дерева – у 7 разів, з покриттям із цегли або бетону – у 40-100 разів, уникайте паніки. Слухайте повідомлення органів влади з питань надзвичайних ситуацій;
- зменшіть можливість проникнення радіаційних речовин у приміщення;

- проведіть йодну профілактику. Йодистий калій вживати після їжі разом із чаєм, соком або водою один раз на день протягом 7 діб: дітям до 2 років – по 0,040 г на один прийом; дітям від 2 років та дорослим – по 0,125 г на один прийом. Водно-спиртовий розчин йоду приймати після їжі тричі на день протягом 7 діб: дітям до 2 років – по 1-2 краплі 5% настою на 100 мл молока (консервованого) або годувальної суміші; дітям від 2 років та дорослим – по 3-5 крапель на склянку молока або води. Можна також наносити на поверхню тіла настій йоду у вигляді сітки один раз на день упродовж 7 діб;
- уточніть місце початку евакуації;

- швидко зберіть необхідні документи, цінності, ліки, продукти, запас питної води, найпростіші засоби санітарної обробки та інші необхідні вам речі у герметичну валізу;
- по можливості негайно залишіть зону радіоактивного забруднення;
- перед виходом з будинку вимкніть джерела електро-, водо- і газопостачання, візьміть підготовлені речі, одягніть протигаз (респіратор, ватно-марлеву пов'язку), верхній одяг, гумові чоботи;
- з прибуттям на нове місце перебування проведіть дезактивацію засобів захисту, одягу, взуття та санітарну обробку шкіри на спеціально обладнаному пункті або ж самостійно;
- дізнайтеся у місцевих органів державної влади адреси організацій, що відповідають за надання допомоги потерпілому населенню.

Дії у випадку перебування на території, забрудненій радіонуклідами:

- використовуйте для харчування лише продукти або консерви, що зберігалися у зачинених приміщеннях і не зазнали радіоактивного забруднення; не вживайте овочі, які росли на забрудненому ґрунті; не пийте молоко від корів, які пасуться на забруднених пасовиськах;
- не можна пити воду із відкритих джерел та із мереж водопостачання після офіційного оголошення радіаційної небезпеки; колодязі повинні бути щільно закриті;
- уникайте тривалого перебування на забрудненій території;
- у приміщенні щодня робіть вологе прибирання, бажано з використанням миючих засобів;
- у разі перебування на відкритій, забрудненій радіоактивними речовинами місцевості обов'язково користуйтеся засобами захисту органів дихання – протигазом, респіратором, ватно-марлевою пов'язкою, хустинкою або будь-якою частиною одягу; для захисту шкіри – спеціальним захисним одягом типу ОЗК, плащем з каптуром, накидкою, комбінезоном, гумовим взуттям і рукавицями.

ОБЕРЕЖНО, СИНИЛЬНА КИСЛОТА!

Синильна кислота (HCN , ціанистоводнева кислота, $M=27$) – прозора рідина. З водою синильна кислота змішується у всіх пропорціях, легко розчиняється у спиртах, бензині та інших розчинниках. У природі синильна кислота зустрічається в рослинах, наприклад, в ядрах кісточок вишень, слив. Вона має запах гіркого мигдалю.

Добути синильну кислоту можна з аміаку й оксиду вуглецю.

У промисловості синильну кислоту добувають каталітичним окисленням

суміші метану і аміаку киснем повітря при температурі 1000⁰С.

Синильну кислоту використовують для одержання амінокислоти та різних речовин, наприклад, акрилонітрилу, які необхідні при виробництві пластмас, а також як фумигант – засіб боротьби із шкідниками сільського господарства. Можливі шляхи отруєння синильною кислотою: вдихання пари, проникнення через шкіру, приймання безпосередньо всередину.

При легкій формі отруєння відчувається металевий присмак, слабкість. При тяжкій формі отруєння – головний біль, шум у вухах, болі в серці і, можливо, - смерть.

Перша медична допомога при отруєнні синильною кислотою:

Потерпілому в отруєній атмосфері потрібно одягнути протигаз, дати антидот (аманітрил) і вивести із зони зараження. Якщо стан потерпілого залишається тяжким, то через 5 хвилин дають повторно антидот. Захист органів дихання від синильної кислоти забезпечують фільтруючі та ізолюючі протигazi. Наявність синильної кислоти в повітрі можна визначити приладами хімічної розвідки.

ОБЕРЕЖНО, ФЕНОЛ!

Фенол (C_6H_5OH , $M=94$) – токсична речовина ароматичного ряду, основним джерелом одержання якої є кам'яновугільна і деревна смола, яка утворюється при сухій перегонці вугілля і деревини.

Фенол викликає подразнення шкіри, пошкоджує тканини і клітини організму людини, що спричиняє зміни в складі білка. Гранично допустима концентрація фенолу в повітрі становить 0,3 мг/куб.м, для житлової зони – 0,01 мг/куб.м. похідні фенолу використовуються в хімічній промисловості, парфумерії, а також для виготовлення пластмас. В організм людини фенол потрапляє через легені, шкіру, слизову оболонку, діючи при цьому на нервову систему і порушуючи обмін речовин. Внаслідок попадання фенолу в кров у людини прискорюється дихання, а потім воно різко послаблюється і настає повний параліч. Надійним захистом від пари фенолу є: промислові та ізолюючі протигazi, респіратори, протигазні коробки марки А (без аерозольного фільтру).

При попаданні фенолу в шлунок необхідно викликати блювоту, а потім випити суміш активованого вугілля. Після цього промити шлунок 10-відсотковим розчином етилового спирту, а потім теплою водою. Рекомендується також випити склянку молока або суміш білка яйця з водою чи відвар рису або вівсянки.

При попаданні на шкіру треба негайно промити уражене місце водою

або протерти оливковим маслом, спиртом чи гліцерином до зникнення білизни омертвілого шару епітелію. При ліквідації аварії з викидом фенолу використовувати засоби захисту органів дихання і шкіри (протигази, прогумований костюм, гумові чоботи і рукавиці). Для виявлення фенолу в повітрі користуються універсальним газоаналізатором УГ-2.

ОБЕРЕЖНО, АЗОТНА КИСЛОТА!

Рідина безбарвна. Має різкий, подразнювальний запах. На повітрі димить, помірно кипляча. Добре розчиняється у воді. При взаємодії з водою можливий сильний розігрів, розбризкування і утворення токсичних газів. Важча за воду. Пари важчі за повітря. Сильний окислювач.

Пам'ятайте!

Сприяє займанню горючих речовин. Здатна вибухати в суміші з органічними речовинами. При взаємодії з металами утворює займисті і токсичні гази.

Небезпечні при вдиханні – першіння в горлі, задишка, сухий кашель, клекотливе дихання. При попаданні на шкіру – опік, виразка. При попаданні в очі – різь, осліплення. Хімічний опік, рани, що не загоюються.

Перша допомога при попаданні азотної кислоти:

- свіже повітря, тепло, спокій, чистий одяг;
- при попаданні в шлунок – пити ковтками олію;
- забороняється викликати блювоту;
- очі (при широко розкритих повіках) і шкіру промити 2% содовим розчином або великою кількістю води;
- при опіку – асептична пов'язка;
- прополоскати рот 2% розчином питної соди.

ОБЕРЕЖНО, АМІАК!

Аміак – безколірний газ із характерним різким запахом нашатирного спирту. Коефіцієнт густини газоподібного аміаку 0,6, тобто він легший, ніж повітря. З повітрям утворює вибухонебезпечну суміш.

Ознаки отруєння аміаком – нежить, кашель, важке дихання, задишка, при цьому підвищується серцебиття, порушується частота пульсу. При контактуванні з рідким аміаком виникає обмерзання, можливий опік з пухирями, виразки.

Перша допомога при отруєнні аміаком:

- одягніть протигаз і виведіть ураженого на свіже повітря;
- дайте йому теплі водяні пари 10%-го розчину ментолу в хлороформі;
- дайте йому теплого молока;
- при задишці необхідний кисень;
- при зупинці дихання проведіть штучне дихання;
- при попаданні в очі – промийте водою або 0,5%-им розчином квасців, або оливковим маслом;
- при ураженні шкіри – обмийте чистою водою, зробіть примочки з 5%-го розчину оцтової, лимонної або соляної кислоти.

ОБЕРЕЖНО, РТУТЬ!

Ртуть – це важкий метал. При розливанні вона розтікається у вигляді дрібних металевих кульок, одна крапля (кулька) ртуті – вагою в 1г. При випаровуванні може уразити повітря до граничної концентрації в об'ємі 300 куб.м. Випаровування однієї краплі триває тривалий час.

Пари ртуті негативно впливають на нервову та імунну систему, працездатність, знижують пам'ять.

При виявленні розлитої ртуті:

- негайно вивести людей і припинити доступ до забрудненого місця (приміщення);
- накрити розливу ртуть папером або іншим матеріалом (хусткою, простирадлом, ковдрою тощо);
- повідомити районну службу, РайСЕС;
- місця розливання огородити і вивісити оголошення: „Обережно, ртуть!”;
- якщо ділянка невелика (клас, житлове приміщення, коридор тощо) необхідно старанно зібрати розливу ртуть із щілин підлоги, паркету, під килимом, лінолеумом. Збирати краще всього гумовою грушею, щіткою, віником, ватою змоченою розчином марганцевої солі (водою);
- зібрану ртуть разом з ватою помістити у скляну банку, залити водою і щільно закрити кришкою, а потім здати її до ВО „Радикал”;
- місця розливання густо посипати вологою дерев'яною тирсою;
- місця забруднення помити теплим водно-содовим розчином (4% розчину господарського мила і 5% розчину соди із розрахунку 0,4 –

1 л/кв.м.);

- вимити все приміщення чистою водою, воду злити в каналізацію;
- при зборі ртуті не можна користуватися пылесосом.

ОБЕРЕЖНО, СІРЧАНА КИСЛОТА!

Рідина безбарвна, розчинна або реагує з водою з утворенням токсичних газів, можливий розігрів. Низько кипляча або помірно кипляча. Негорюча. Може сприяти займанню горючих речовин. Ємності можуть вибухати при нагріванні. При взаємодії з металами може виділяти горючі гази.

Пам'ятайте!

Небезпечні при вдиханні – першіння в горлі, сухий або вологий кашель, задишка, клекотливе дихання, слъзотеча. При ковтанні – опіки стравоходу, шлунку, різкий біль за грудиною. При попаданні на шкіру – опік, виразка. При попаданні в очі – різь, осліплення. Хімічний опік, рани, які важко загоюються.

Перша допомога при попаданні сірчаної кислоти:

- свіже повітря, тепло, спокій, чистий одяг;
- при попаданні в шлунок – пити ковтками олію;
- забороняється викликати блювоту;
- очі (при широко розкритих повіках) і шкіру промити 2%-им содовим розчином або великою кількістю води;
- при опіку – асептична пов'язка.

ОБЕРЕЖНО, ХЛОР!

Хлор – сильнотіючий газ, має широке промислове застосування.

У разі виникнення аварії на підприємстві, або аварії на усіх видах транспорту, як правило, супроводжується людськими жертвами.

Пам'ятайте!

Хлор – зеленувато-жовтий газ із різким запахом, важчий за повітря в 2,5 рази. Тому його хмара буде переміщуватись у напрямку вітру, притискаючись до землі, може накопичуватись у низинах, підвалах, колодязях.

Ознаки отруєння хлором – різкий за грудинний біль, різь у очах, слъзотеча, болісний сухий кашель, блювання, задишка.

Перша допомога при отруєнні хлором:

- одягніть протигаз або ватно-марлеву пов'язку змочену водою;
- виведіть ураженого на свіже повітря;
- дати вдихати аерозоль 0,5% розчину питної води;
- корисно також вдихати зволожений кисень;
- слизові оболонки та уражені ділянки шкіри промити 2%-им розчином питної соди;
- давати пити гаряче молоко (каву).

ОБЕРЕЖНО, СІРКОВОДЕНЬ!

Сірководень (H_2S , $M=34$) – безбарвний газ із різким неприємним запахом тухлих яєць. При звичайному тиску він твердне при температурі 85°C і зріджується при 60°C . Густина сірководню за нормальних умов становить 1,7, оскільки він важчий за повітря. В суміш із повітрям при вмісті від 4 до 45% сірководень вибухонебезпечний, на повітрі спалахує при 300°C . Розчинність сірководню в органічних речовинах значно вища, ніж у воді. Застосовують його в технологіях виробництва сірчаної кислоти, сірки, сульфідів, сіркоорганічних сполук, для приготування сірководневих ванн.

Зберігають і перевозять сірководень у металевих балонах або цистернах під тиском у зрідженому стані. При виході із них в атмосферу перетворюється в газ, який накопичується в низьких шарах повітря, у підвалах, тунелях, на перших поверхах будинків. При попаданні у воду забруднює водоймище.

Сірководень небезпечний при вдиханні, він подразнює шкіру та слизові оболонки.

Першими ознаками отруєння є:

- головний біль;
- виділення сліз;
- подразнення в очах і носі;
- металевий присмак у роті;
- нудота;
- блювота;
- холодний піт;
- біль у грудях.

При вдиханні сірководню в значній кількості можлива втрата свідомості або навіть смерть від паралічу дихання, якщо потерпілий не був своєчасно винесений з ураженої зони. Захист органів дихання і очей від

ураження сірководнем забезпечують фільтруючі промислові протигази марки КД (коробка сірого кольору), В (коробка жовтого кольору), БКФ, респіратори РПГ – 67 КД і РУ-60М-КД.

Максимально допустима концентрація для фільтруючих протигазів – 100 ГДК (10000 мг/м³), для респіраторів – 15 ГДК.

Якщо концентрація сірководню вища від максимально допустимої, то застосовуються ізолюючі протигази.

При ліквідації аварій на хімічно небезпечних об'єктах, коли концентрація невідома, роботи проводяться тільки в ізолюючих протигазах, прогумованих костюмах, гумових чоботях і рукавицях.

При ураженні сірководнем треба негайно винести потерпілого на свіже повітря, забезпечити йому тепло і спокій, дати тепле молоко з харчовою содою. Далі потерпілого необхідно помістити в затемнене приміщення, накласти на очі примочки з 3%-им розчином борної кислоти. При тяжкому отруєнні, а також при важкому диханні дати кисень, якщо необхідно, зробити штучне дихання. Кількість сірководню в повітрі та його концентрацію дає змогу визначити універсальний сигналізатор УГ-2.

При витоку і розливанні зрідженого сірководню не слід доторкатися до пролитої речовини. При першій нагоді потрібно ліквідувати витік або перекачати речовину в надійну посудину. Треба також відгородити пролиту речовину земляним валом, щоб вона не потрапила у водоймища, каналізацію, підвали, низькі ділянки місцевості. Для знезараження сірководню можна залити місце розливання розчином вапна або соди.

При інтенсивному витоку сірководню, щоб сконденсувати, осадити його, треба використовувати поливні машини, авторозливні станції, а також гідранти хімічно-небезпечного підприємства.

ЗМІСТ

Вступ	3
Повінь, паводок	4
Заходи безпеки на льоду	6
Обережно, ожеледиця!	8
Стережіться крижаних бурульок	9
Правила поведінки при переохолодженні (гіпотермії).....	9
Обережно, туман!	11
Як поводитися дітям на дорозі	12
Купайтесь, але будьте обережні	12
Дії при отриманні загрози штормового попередження і під час стихійного лиха	14
Правила поведінки під час грози	15
Обережно, антропозоозни!	17
Обережно, пташиний грип!	18
Як захиститися від кліща.....	18
Щоб уберегти себе від грипу	19
Увага, гриби!	20
Дії при виникненні пожежі	22
Пожежна безпека в побуті	24
Рекомендації пасажиром метрополітену при виникненні пожежі	29
Перша допомога при непритомності	30
Долікарняна допомога потерпілому	31
Небезпека отруєння чадним газом	32
Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів	33
За безпеку газопостачання	34
Як захиститися від радіації	35
Обережно, синильна кислота!	36
Обережно, фенол!	37
Обережно, азотна кислота!	38
Обережно, аміак!	38
Обережно, ртуть!	39
Обережно, сірчана кислота!	40
Обережно, хлор!	40
Обережно, сірководень!	41